

פרשת משפטים

נושא השבוע: משפחה ללא אב או אם

מה בפרשה

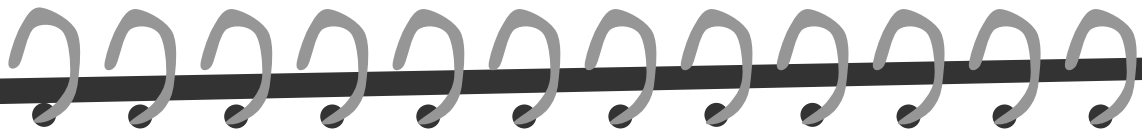
- **"ספר הברית"** - שורה של דינים שעל פי המסופר ניתנו גם הם על הר סיני, ומכונים במחקר המקרא "ספר הברית". קובץ חוקים זה כולל חוקי שחרור עבדים, דיני נפשות ונזקי גוף - דין מידה כנגד מידה, דיני גניבה ונזקי רכוש, דיני נזקים הנגרמים על ידי בהמות או אש, דיני השומרים, דין המפתה בתולה, חוקים שונים נגד מנהגי עובדי אלילים, דיני צדק בין אדם לחברו, ולבסוף מצוות על המועדים המקודשים וכן דיני השנה השביעית והיום השביעי.
- **טקס הדם** - על ידי העלאת הקורבנות וזריקת דמם נכרתה ברית בין העם ובין ה'.
- **הלוחות השניים** - משה מקבל את הלוחות הברית השניים.

נושא השבוע

החוק המקראי מביע דאגה **לחלשים** בחברה: הגר, היתום והאלמנה, ובעלי המום. **היתומים והאלמנות** הם חלשים היות שאין להם נחלה והם צריכים להסתפק במה שמשאירים להם בעלי האדמות בשדותיהם. בפסוק שלנו מזהירים לא **לענות** את האלמנה והיתום. האל אינו מסתפק באיסור אלא **מבטיח** להיות מפלטם של העשוקים ומאיים בעונש בדרך של **מידה כנגד מידה**: "אם ענה תענה אתו כי אם צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו, וחרה אפי וחרגתי אתכם בחרב והיו נשיכם אלמנות ובניכם יתמים" (שמות כ"ב

.22)

מספרים על אביו של שמואל שהיו מפקידים אצלו מעות של יתומים והיה נוהג להסתיר את המעות בחור אשר באמת הרחיים. שאל שמואל את אביו היכן הוא מסתיר את המעות. ענה לו אביו: באמת הרחיים, - צרורות הכסף העליונים והתחתונים שלנו, והאמצעים של יתומים. שאם יגנב הכסף יגנב משלנו ואם תרטב הקרקע ירטב הכסף שלנו (וכספם של היתומים ישמר בביטחה). (על-פי ברכות י"ח עמוד ב')

מ

באורי מילים:

מעות = מטבעות כסף

מפקידים = נותנים למשמרת

אבני רחיים = אבנים גדולות שטוחנים בהם את החיטה.

אמת הרחיים = הבסיס של אבני הרחיים.

ד

ר

ש

קריאת המדרש ודיון:

שמואל – מראשוני האמוראים (כך כונו החכמים מתקופת התלמוד) שחיי בבבל לפני כ- 1800 שנה.

המדרש הוא חלק מקובץ סיפורים על הפקדה של כספים שלא נודע היכן הופקדו. אם נתייחס לפסוק שבספר, עולה שאלה: מדוע הפסוק מדבר רק על אלמנה ויתום? הלא אסור לענות ולהציק לאף אדם! אולם האלמנה והיתום הם במעמד של חלשים – אין מי שיגן עליהם (כדאי להסביר לתלמידים שבימים עברו נשים וילדים היו תחת חסותו של האב- הגבר, והוא הגן עליהם בכל המובנים. מובן כי גם כיום ללא אב קשה יותר). מי מגן על האלמנות והיתומים במקום האב? אלוהים, הוא אביהם, ולכן הוא מגן עליהם – הפסוק הזה הוא אחד מאמצעי ההגנה, להרתיע אנשים מלפגוע בהם כי ה' יעניש את הפוגעים.

אביו של שמואל נוהג לפניו משורת הדין: לא רק שאינו פוגע ביתומים, הוא מגן על כספם במיוחד. כיצד אנו יודעים שהוא דואג לכספם? ראשית, הוא מחביא את זה באותו מקום בו הוא מחביא את כספו שלו – סימן כי זהו מחבוא טוב, ושנית – הוא משגיח על כסף זה עוד יותר מאשר על כספו.

